

ANY IV.

Barcelona 18 de Novembre de 1894.

NÚM. 46.

EFEMÉRIDES CATALANES

DÍA 18.

1423 Retornant d' Italia Alfons V s' apodera de Marsella, de son port y fortificacions apesar de la heròica resistencia que'ns oposen los marselesos, y com á trofeus de la victoria conseguida s'emporta lo monarca aragonés, la cadena del susdit port y lo cós sant del benhaurat bisbe de Tolosa, sant Lluis, del qui pot molt justament dirse que'n tingué la desgracia d' ésser presoner de guerra, en vida y en mort.

DÍA 19.

1814 A Roma estantne al servey dels reys Carles IV y María Lluisa, arriba al terme de la seu vida, lo doctor en medicina don Ignasi Lacaba, natural de Barcelona. Fou un dels professors mes reputats en la ciencia de curar d' aquell temps y en especial en lo que 's refereix á la cirurgia prestá grans serveys en l' exèrcit com á metge militar y com á catedràtic en una de les classes y museu anatómich del colègi de sant Carles de Madrid.

DÍA 20.

1636 Mor á Barcelona als 78 anys lo P. Joan Ferrer de la companyía de Jesus, natural de Tremp. Cursá sos estudis á Gandia y després

desempenyá les classes de Teología en aquesta ciutat y la de Filosofia á Valencia. Fou un molt reputador sagrat y escriptor religiós, essentne d' ell lo «Memorial de algunos tratados espirituales» publicat ab lo pseudónim de doctor Fructuós Bisbe y Vidal.

DÍA 21.

1143 Ramon Berenguer IV celebra Corts á Gerona ab assistencia del cardenal Guido, llegat á l'áter del papa Celesti II. En elles se formalisa lo conveni en virtut del qual los Templaris renuncien á favor de dit comte, sens dupte en calitat de marit y representant de sa muller Na Petronilla, aquella tercera part d' Aragó que los havia cedit lo rey Alfons, y en cambi Berenguer los hi feya donació de molts castells y viles.

DÍA 22.

1874 Es portat á la fossa lo cadavre del malhaguanyat Marian Fortuny, mort lo dia avans en la ciutat metròpoli del Catolicisme y del Art. Dir que'n fou aquest fill de Reus, una glòria de la pintura contemporànea, es per lo molt sabut dir una vulgaritat, dir que'n fou un geni especial que no te precedents ni successors, es ferli justicia. Si aprengué son estil de algú, lo superá tant que se'l feu propi y si ha tingut imitadors s'han quedat tant petits que han reculat y emprès altre camí. Per açó no ha pogut formar ni

formará may escola l' autor inolvidable de «La Vicaria» y de la *elecció de modelo*.

DÍA 23.

1783 Se celebra en la Seu de Lleyda una solemne funció en acció de gracies al Senyor, per lo naxement dels Infants bessons haguts del rey de Espanya y per la pau feta ab Anglaterra. Predica lo sermó lo doctor don Joan Batista Arajol, canonge magistral d' aquella Catedral, un dels teólechs mes experts de son temps y célebre orador sagrat entre los de Catalunya.

DÍA 24.

1822 Mor don Joan Sans de Barutell, reputat llatinista y revisor d' arxius per orde del rey Ferran VII á Cartagena á Barcelona y á Simancas, per lo que 'n fou merexedor de que la Academia de la Historia de Madrid, la de Bones Lletres y la de Ciencies Naturals de Barcelona, lo comptassen entre sos individuos, y que considerat com á persona de molta erudició històrica lo visitessen en aquesta sa patria nadiua, alguns académichs de Paris y de Berlin. Ab tot la seuva disertació sobre el origen de las barras ó escudo de armas de Aragon á nostre entendre dexa bastante que desitjar.

RAMÓN N. COMAS.

L' ESTAT ESPANYOL Y LA CIUTAT DE BARCELONA

Ningú, fins al present, ha trobat manera mes adequada de definir al Estat espanyol que comparantlo á un pop: un pop carregat de cames, que s'estenen per cada regió, per cada poble, per cada casa, y allá s'arrapen y d'allá xuellen lo petit benestar del pays y 'ls suors de les famílies.

Cal reconixer que d' aquestes cames xucladores, les mes fortes y afamades lo pop les ha decantades sempre á Catalunya. Naturalment! es ahon mes se súa; ab açó, es ahon mes lo monstre hi te la vida.

Ara aquest monstre te una fam que l'enarbora; ha de devorar á algú. ¿Ahon

aniría? A Madrid, lloch de repós y de digestió de son ventre de cuch solitari, diuen que 'ls catalans son los richs d' Espanya, que á Barcelona 'ls diners entrebanquen als pobres; y, donchs, já Barcelona falten cames! y aquí 'ns planta ara'l pop malestruch tot un gabell de ventoses. ¡No 'ns demana pas sinó que vinticinch millions de pecetes!

Y ¿per qué l' Estat espanyol demana á Barcelona vinticinch millions? Perqué quan l' Estat espanyol, á les ordes del tirà Felip V, hagué furtat als pobres catalans de principis del segle passat ses *llibertats* y l' honor de sa pátria, ja condormides les rancunies, per la resignació ó aviliment dels espoliats, se dexaren aterrare les tals muralles, y en lo quin fou seti d' elles, la ciutat, ab grans dispendis, hi obrí amples carrers y passeigs hermosos. Y vetaqui que compareix l' Estat y diu: «Barcelona! com á Estat espanyol te dech un doble y ben granat servey: aterrares y esborreres un padró que delataya ma ignominia contra los fills, destruires lo rastre d' aquelles muralles que no hagueren dexat refredar tan prompte les sanchs indignades dels descendents dels héroes de 1714, y has bastit una ciutat que m' ha guanyat concepte davant del mon. Molt bé! però, Barcelona, s'ha de contar ab alló de la comedia: *Una cosa es la amistat y el negocio es otra cosa*; gracies als teus esforços, aquells terrenos que no valien rés, han adquirit un preu de consideració; y, donchs, soch Estat y soch pop, y més pop que no pas Estat. ¡Barcelona, pagam vinticinch millions!»

Barcelona s'ha indignat y s'ha esferehit ¡Tant se val! L' Estat es amo y senyor, es un pledejant qui no admets rahons y qué té seus los tribunals tots, y quan demana, mana ¡Barcelona, vinguen vinticinch millions!

Tant que li dihem los catalanistes á Barcelona y á tota la terra catalana.—Tant

encofurnats á dintre d' aquest Estat, hi estám malament; la casa es dolenta y 'ls caps de familia de mala sanch; axís tant endins, hi perillém; siguém de la casa, però femsen un xich enfora, que no 'ns puguen atrapar lo cap les teules que 'n cayguen... ¡No 'ns voléu creure! diuen que desvariegém, que tenim mals intents, que som gent de fantasia! Aquí la teniu la fantasia, pobles catalans, que trayéu un pam de llengua á darrera dels tributs. Aquí la tens, Barcelona ¡paga vinticinch milions!

Que l' Estat no té rahó; que la seva exigència es absolutament injusta ¿qui ho pot duptar? Y que sí es contra dret y rahó lo que l' Estat demana, no se li ha de pagar, també es evident. Ja fá una colla de dies que 'ls diaris de la ciutat van dihent que la Real Orde condemnant á pagar los vinticinch milions no pot en justicia fundarse, y que á tal injusticia se ha d' oposar la resistencia. Sí, però jo temps d' alcaldes de Real Orde y de regidors de Tupinada! ¿ahon ets raça venerable dels Fivallers? ahon ets poble glòrios de les energies admirables?...

Ah! lo lladre de camí ral retgira sense por al viàndant les butxaques quan lo té agarrotat de mans y cames. Les tiranies brutalisen á un poble quan li han arrencat vilment la ànima, que era lo secret y la arrel de sa fortalesa.

N. VERDAGUER CALLÍS.

Del Concepte de la Pàtria Catalana EN LO REGIONALISME

DISCURS PRONUNCIAST EN LA SOLEMNE DISTRIBUCIÓ DE PREMIS
DE LA
ASSOCIACIÓ LITERÀRIA DE GERONA, LO DIA 1er DE NOVEMBRE DE 1894

(Acabament).

Y no obstant, Senyors, á pesar de lo que té de noble y de llegítima aquesta aspiració del patriotisme regional, no li falten, no, detractors que la falsegen ni enemichs que la combaten. Si

solament á titol d' inventari vos retragués los malpropòsits que se li imputen, los falsos testimonis que se li alleven y anotassem axis mateix los serveys regatejats y 'ls mérits gens reconeguts; les ales del cor caurien al mes fervent partidari de la autonomia regional, devant la terca, la injustificada prevenció que tots plegats denuncien; més ja aquesta desvirtuada, no resta de tant llarch capítol de càrrechs rastre ni sombra de motiu.

Diuse que 'ls catalans posposém al carinyós afecte de la nostra terra y al major augment de sa prosperitat, l' amor y l' interès que per tot altre poble, regió ó nacionalitat siáni capaços de sentir. Desgraciadament, no es tant cert com nosaltres voldriam! Comparats los fills de la nostra terra que puguen motivar aquesta accusació que 'ls honra, ab los que 's vestexen de robes forasteres, esmersen sos capitals en empreses que no son d' aquet país, dexen morir de anemia l' art indígena, parlen malament una altra llengua rebujant la propia y fins sempre que poden, fent portarse de Valladolid manteniments que la nostra pagesia nos ofereix en abundancia, resulta tant mancat de fonament lo càrrec, que no volém fixarnos en la diferencia, pera no arriscarnos á decoratjaments que puguessen amaynar lo revindicador esfors dels que tals anomalies mirám de desterrar del nostre poble. Més, no 'ns dolem prendes; suposém per un instant que 'ls menos d' avuy, som ja los més que, Deu volent, no hem de tardar á ésser, y considerant los indicats mérits y serveys no més que cumpliment de debers, que per cert no cuyden pas nostres acusadors d' imitar gayre, preguntém nosaltres: ¿No tenen, los que fills del cel se titulen per superior á tot altre tipo de bellesa, lo de la raça gròga? ¿No preferexen los moradors del Nort, viure y morir en aquella naturalesa mesquina y encantada, á les esplendideses de les regions orientals? ¿Los naturals de la nostra germana Galicia que la miseria allunya de ses costes, no 's moren de tristor y d' anyorança, en la ferahíssima terra americana? Sent tot axó veritat, com es, ¿hem d' ésser nosaltres los catalans, de pitjor condició que aquests, que tots los altres pobles? ¡Primer nos tragués Deu del mon! Com á cristians que som, tenim á tots los homes per germans y estimám al pròxim com á nosaltres mateixos; més, fora del Decálech, preferim ésser europeus á haver nascut en altre indret del planeta; agrahim al Cel pertenexer á la raça llatina; nos es més agrados podernos nomenar espanyols que italiens ó francesos, y preferim Catalunya al resto de la ibérica península. Clá y Catalá: primer la mare, en segon lloc los germans, tot seguit los

parents, després los altres. Qui de modo tal no s'porta, ó vá errat ó 'ns enganya, y axis com al natural de la nostra terra que tinga per patriòtich sacrificar lo benestar d'aquesta al major interès de les regions germanes, no podém estimarlo com voldriam; als fills de Castella ó de Andalusia que, per lo profit que pogués portarshi, preferissen lo Principat á Andalusia ó Castella, no sols dexariam d'estimarlos: los despreciariam!

Com lo Cel es la patria de les ànimes, la Patria es lo cel dels cors. ¡Ay de qui vá contra natura! ¡Ay de qui desconeix la mare! educa'l cor en l' indiferentisme, inclina'l esperit al desagrahiment, retrocedeix en lo camí de la perfecció, s'acosta al irracionalisme, donchs si avuy te prou freda la sanch que li permete tributar á una mare, ó á una patria postiça, los carinyosos afectes que á la propia retira, demá ab la major tranquilitat del mon, negarà á una y altra, y convindrà tot seguit, ab qui primer se li antoxe proposarli, á sa definitiva abolició. No manca no, esteune ben certs, qui s'esforça pera á tals viaranys atráurens; més contra los qui tant mala voluntat li porten, contra los qui la fuetegen y com á terra de conquista la tracten á baqueta, axéques la veu del regionalisme, poderosa veu dexondadora que en mitg lo desquiciador terrabastall polítich social que á les modernes y arbitrariament constituhides nacions agita y sotraqueja, los hi avisa l'abim que amenaça engolirles y lo camí per hon logren apartarsen, axis com fá la butzina del guayta torrer senyalant á la malmenada nau l'escull en que perilla estrellarse, y la entrada del port hon á bon' hora guardida del terrible temporal, podrá en pau y gracia de Deu, esperar que'l cel serene y la mar calme, pera novament repéndrér la vía de son destí.

Entre los qui d'aquesta vía ni un moment s'aparten, en lo revindicador estol dels que no sosseguen ni reposen pera restablir Catalunya en l'exercici de sos drets y la possessió de sos bens, temps era ja, Senyors, vingués Gerona á omplir lo lloch que li correspon, lloch de preferència per sos valiments tantíssims y sos sacrificis majors encara. No era possible que la ciutat tres voltes immortal, la que no té en los vells murs que la enronden, llamborda que no sia un monument d'heroisme, ni guarda en son clos un pam de terra que sanch de màrtirs no haja santificada, no era possible repetesch, dexás de sumarse ab los que han estampat en la bandera patria, sota quins plechs se conforten y agermanen, la divisa: *Catalunya pera ls catalans*; y al reclamar lo Centre Catalanista de aquesta encontrada ja tant tost nascut, més ab

les obres que ab la paraula, la devantera que per ser qui es tant li pertany, de viriosa confiança ha omplert lo cor de quants per la pròspera felicitat de la mare Patria se desvetllen, donchs la esperiencia los ha prou demostrat que en tot lo que'l geroní son braç y sa intel·ligència aporta, se hi regoneix, tart ó d' hora, per manera especialíssima la rahó-del dret y es de véurershi, ab preferència á la escomesa de la imposició, la defensiva resistència de lo just, en la qual no desespera may, no s'atura, ni's rendeix.

Ell que per ser d' exa encontrada sab, mellor que altres, que no hi ha perseverança sense fé, ni fé sense convicció, ha comprés que'l renaxement de les lletres catalanes que ab lo poch temps de que data, tant de renom s'ha fet, havia d' ésser alguna cosa més, que'l pueril conreu d' unes flors de saló, si belles als ulls, infructuoses y de perfum mancades. ¡No eren flors xorques no, que prou han fruyterat! les lletres despertaren á les Arts Belles de la terra, aquestes á la Tradició, y, á son torn, la Tradició al esperit nacional catalanesch que, ab lo perfume de les violes y englantines de la gaya ciència, ha saturat l'aire que respirém d'aquest oxígeno patriòtich, salut dels cors, llum de les intel·ligències. ¿No ho creus per ventura axis ilustrat, Centre Catalanista de Gerona? No compendrías, d' altre manera, l'amor á Catalunya y l'amor á Espanya, tant clarament com aquell insigne Baró de ta encontrada que, 'n los penyalosos cingles de les Naves de Tolosa meresqué capdillar á Espanya tota junta, servintli de tinents los Reys de Castella, de Navarra y d'Aragó, y després d' esbargar ab son valiós esforç lo simoun de africana caballería que amenaçava convertir la península en altre Sahara, enveyñá lo trionfador acer, y's restituí á son estimat castelló de Creixell, pensant y molt acertadament, que cumpliert lo ineludible servey que com á bons espanyols era á tots comú, devien castellans, navarros y aragonesos tornar á sos estats respectius, pera provehir cada hú als particulars interessos y disfrutar á mida del seu gust, ab entera independència, dels fruyts de la victoria,

Grat ha de serte donchs, ilustre Associació Literaria de Gerona y pots gloriart, de contar al Centre Catalanista entre les corporacions que al calor de ton entussiasme s'han creades. Haventli ensenyat tú á configir lo nom de la verdadera patria, en los monuments de la antigor, á reconéixer sa progenia, passantli per los ulls les superbes pàgines dels vells cronistes y despertat lo desitg de recuperar la herència per los capbreus dels suara remoguts arxius denunciada; finalment, provenint del conreu de les

lletres les ensenyances que li han donat vida, y sent tú de Gerona, á qui han d' estar aquelles més reconegudes, bé pots considerarte generatriu de la catalanesca corporació y respondre als qui te 'n donen la enhorabona, ab aquella tant coral y tant llegítima satisfacció que ho fá lo pare, quan li enaltexen les bones qualitats de aquell que ha de ser un dia son heréu.

Hora es ja, geronins tots, de que com s' estrelaren en les pedres dels vostres murs los invasors exèrcits de la cobdiosa estrangeria, se estrella en vostra voluntat, més ferma que aquelles pedres, la irruptora influencia dels que voldrén descatalanisarvos; uséu, sí, la llengua dels Margarits y 'ls Fontanelles ab preferencia á tota altre, donchs que per ser la vostra es la meller de totes; no dexéu enganyarvos dels que ab la llampanta vena de la protecció surera, us tapen d' ulls perquè no 'ls vejáu abandonar al encant los cereals, los caldos y les manufactures que tantes suades vos costen. Riguéusen dels qui us prometen la prosperitat de la cosa pública y l' abundó en la taula de la família, ab tal que 's pose lo tren administratiu y l' govern de la regió en mans de qui no coneix ses necessitats y encara ignora á voltes lo punt en que radica. Feu com diuhen á Castella—*A lo tuyo, tú*—Als cara-girats de la terra qui parlen ab menyspreu del *credo catalanista*, digueulos:—*Si 't dius Pere y 't fas dir Pedro, passa l' Ebro*, que á més de no necessitarlos pera rés, fins nos fan nosa y, per acabar, als sanch-ayqualits que torcent avall la mirada, ab tó de reprensió y llàstima al ensems, afronten de subversius los acorts presos en les Assamblees de Manresa, Reus y Balaguer, que rebaxen la importància en lo que té de catalanesca á la restauració del cenobi ripollés y llengotegen de la imponenta manifestació patriòtica, á la vegada que dels regis homenatges á les despulles del insigne Comte de Barcelona Berenguer lo IV pomposament rendits, á n' aquests diguéulos, ab veu ben fortia, tant fortia que trovant eco en la plassa d' Orient de Madrid, s' estenga d' allí á tots los confins de la península, aquests versos que sintetisen quant acabo de dirvos:

Es clar com lo mateix sol,
per mes que algú ho contradiga,
que qui mal catalá siga
no pot ser bon espanyol.

F. UBACH Y VINYETA.

LES BODES D' OR

DE
MOSSEN FRANCISCO RODÓ Y SALA ⁽¹⁾

Si tots los llegidors de LA VEU DE CATALUNYA fossen de Barcelona y sos voltants, no caldría presentar la simpática y venerada figura de Mossen Francisco, rector de la parroquia del Clot de Sant Martí de Provensals.

Los qui l' conexen, saben bé prou les especials virtuts que l' adoren; los demés sens excepció, han sentit á dir que es lo meller consol dels pobres, lo exemple dels virtuosos y treballador incansable pera fer lo bé moral y material de sos molt estimats feligresos.

Y es que ha consagrat tota sa llarga vida pera fer lo bé á sos semhlants, sens recordarse ja may de si á l' endemá li farien falta les forces físiques que á aquell fi atropellava ó 'ls diners que caritativament y á mans plenes repartia als necessitats.

Pobres y richs, catòlichs è impios, tots y á tot arreu parlen bé de nostre virtuós Rector, puix que en pau y en guerra, en pestes y calamitats, sempre se sapigué captar les benediccions de tot lo poble y de quants forasters tenien que acudir á sos concells y ajuda. Que ho diguen sinó los qui recorden los cóleres del 54, 65 y 85, la febre del 70, los temps revolucionaris que se guiren á la república en nostre fabril y axis cosmopolita poble de Sant Martí de provensals.

Lo dia 16 de Novembre de 1816 nasqué, de honradíssima familia, á Tarrasa; començá los estudis de sa predilecta vocació en lo Seminari de Barcelona, quan la infamant y cobarda revolta del any 1835 li trençá sa carrera y tingué de passar á Marsella á fi de no fer armes pera cap dels dos bandos, Cristins y Carlins. Fent de botiguer, estudiava, fins que pogué entrar al colègi monestir *Il Fossato* de Génova, y fou ordenat sacerdot lo segón diumenge 13 de Novembre del any 1854 per l' Arquebisbe y Cardenal Placit Maria, de la orde del Mont-Carmél.

Allá, pera major gloria de Deu, pensava quedarse, quan altra revolució tancá lo monastir y vingué á Catalunya celebrant á Tarrasa rodejat de sos parents y amichs en l' any 48; estigué de Regent á sant Julià del Turia desde Octubre fins al 24 de Juliol del 49 que passá de vicari á la parroquia de sant Martí de Provensals; fou nombrat econòmico de sant Andreu de Palomar lo 17 de Janer de 1855 que utilisá fins al 27 de Agost de 1857 pera axecar de almoynas la grandiosa iglesia Parroquial; aná de rector á Vilamajor fins al 7 de Maig de 1865, en que, mort lo rector de nostre poble mossen Montllor, tot sant Martí demaná al Bisbe lo no mbrament á favor d' aquell vicari del any 54 que tant anyoraven.

En l' esmentat dia 7 de Maig de 1865 una processó de totes les classes socials d' aquest poble presidit per l' Ajuntament en pes, rebia al nou Rector mossen Francisco Rodó, y aquí 'l tenim encara, pera continuar una vida incansable de treball y de caritat.

(1) La humilitat del Sr. Rector y la amistat ab que m' honra, me priven de ferne 'ls elogis de que n' es de sobres merecedor.

Avuy fan 50 anys que celebrá la primera missa, y al commemorar tal diada en la iglesia que comensá y ha pogut veure en part acabada, omple de llàgrimes de agrabiment á tan venerable Rector y d' alegría á tots los martinenchs y coneguts forasters que preguen á Deu conserví sa estimable vida y salut per molts anys.

Lo temple no havia may encara hostatjat tanta alegría, puix que tot ha sigut avuy rialler; se celebráren les bodes d' or, y allí en lo presbiteri, guarnit de dòmaços palmes y flors, profusament illuminat, destacantse los escuts de Génova y sant Martí, ha celebrat solemne ofici lo senyor Rector, ajudat de sos company's los rectors de sant Andreu y Badalona y del senyor Prior de Tarrassa, presidint l' acte sos padrins, l' alcalde don Josep Escriu y donya Josepha de Fontanillas, generosa benefactora de aquesta iglesia. Los Obrers, Ajuntament en corporació, Jutge y Fiscal municipals, la familia del celebrant, lo senyor Degà de la Catedral de Barcelona en representació del Bisbe, Pares Maristes, Rectors de totes les parroquies vehines y de altres que aquí siguieren vicaris, congregacions, mestres de tots los estudis del poble y les personnes mes distingides de sant Martí y altres de forasteres, omplien de gom á gom la nau central del temple, que á fé presentava magnífich cop de vista per los enllueradors ornamentals de catifes, dòmaços, escuts, pendons, follarje y llums que omplenaven sos murs sens trencar ni una linea de la bonica y esbelta iglesia góthica. Lo poble en pes haguera assistit al acte, si lloch allí pensás haver trovat.

Lo sermó erudit y eloqüent del Sr Penitencier, Dr. D. Ricart Cortés, arrencá vius plors á sos oyents al esplicar les obligacions y debers del rector y fer la semblança del Celebrant qui ha complert son comés d' una manera correcta y virtuosa conseguint una vida plena de misericordia y de caritat.

Recomana que al alçar lo venerable Rector la Hostia Santa, fessèn pujar ses pregaries al cel pera que Deu conserve tan preciosa vida, á la vegada que lo Celebrant benéhexi de cor á tots pera poder alcançar la gracia de Deu nostre Senyor á fi de felicitarlo en lo Paradis com ho fa tot son poble en la terra celebrant ses bodes d' Or.

Durant la Consagració, se girà nostre estimadíssim Rector al poble y ab veu un poch tremolosa y espurnejants los ulls digué que estava passant per la major alegría de aquesta vida; doná gracies al Sr. Bisbe y son representant, als padrins, al Ajuntament, Predicador, Clero, corporacions, autoritats y demés poble per les mostres d' estimació que sempre, y més en aquell moment, li tingueren y que tan agrafia. Jo que tot ho dech al Cel, digué, y que 'm sento ma hora propera, no puch menos de manifestar que ma ditxa fora complerta si pogués acabar la vida deixant l'est del tot aquest temple parroquial.

Acabat l' ofici s' cantà un Te-Deum en acció de gracies, mentre desfilava pera besarli ses mans tota la concurrencia que de gom á gom per no cabre en la iglesia vessaya per la plassa del devant.

Tot seguit lo Sr. Rector obsequià ab un abundant dinar als padrins, ajuntament, autoritats, corporacions y amichs, en nombre de 150, en lo que se pro-

nunciaren brindis, encaminats tots al estimat vellet que presidia la taula, per los Srs. Degà de la Catedral barcelonina Sr. Casas, D. Manuel M. Pascual, segon alcalde Sr. Burrull, Rector de S. Just de Barcelona, vicari de la Parroquia mossen Tomàs, D. Antoni Borí, D. Joan Castellet y D. Claudi Durà en representació de son pare D. Manuel Durà y Bas, terminant lo Sr. Rector donant les gracies á tots per les frases y actes de que ell creu no es merexedor, més que dedicarà lo restant de sa vida pera demanar á Deu que li pemete acabar la iglesia y seguir lo mellor camí pera alcançar com desitjava pera tots la gloria eterna.

Així s' acaba la festa de la que los martinenchs y quants á ella assistirem ne guardarérem etern y grat recort.

Per ma part dech acabar ab les paraules que digui á mon estimadíssim amich ab besarli ses mans.

¡Deu fassa que puga alegrement lo poble besar tan precioses mans, al celebrar altres Bodes d' aquí 25 anys!

J. RIVERA Y CUADRENCH.

San Martí de Provensals, 13 de Novembre, de 1894.

L' EMPERADOR GLORIÓS

(NARRACIÓ EN PROVENZAL PER *Lou Cascarelet*).

L' Emperador de les Indies tenia un exèrcit de no se pas quants de mils guerrers; però que lo cert es que quan lo feya formar pera passar revista ocupava cent colps cent quarteres de terra. Tenia castells y masies que ni ab un any de corre podia ressegir un home anant á cavall; tenia bona salut; tenia soterranis plens de moneda, y qui sap quantes gerres curulles de tressors! Y donchs, tant si ho creyé com no, aquest emperador, ab tantes coses, no era felí!

Un dia feu comparéixer á tots sos generals y á tots los savis de son Imperi, y 'ls digué: Voldria una trompeta gran, tant gran que mos soldats al trompetear ma gloria se fessen sentir de tothom fins als límits de mon vast imperi! Me fá falta la gloria, y vull la gloria!

Sentint açó, tots los generals quedaren muts; los savis se trencaren lo cap, rumia que rumiarás; però cap trobá la manera de fabricar la gran trompeta.

Veyent açó, un patge jovencel, qui s' estava assegut en los graons del trono, y que pera distraure al Emperador li cantava de tant en tant cançonetes que componia acompañantse ab un llaut de marfil, prengué la paraula y digué:

—Gran Emperador, rés hi ha impossible pera qui treballa á honor y profit de son Senyor. Jo, pobret cançoner, humil musicayre, fabricaré la trompeta. Més pera açó, vos aviso, que caldrá molt diner. Pero vos prometo que la obra será

tant digna del gran Emperador que 'ls pobles n' esmentarán la gloria per mils y mils d' anys.

—Aquí tens les claus de mon tresor, li respongué l' Soberà, y enllestexme aviat la trompeta desitjada...

Los generals y 'ls savis se n' anaren cuabaxos com gats mullats, y l' pobret cançoner rebé la clau del tresor imperial.

Al cap d' un mes, tota la pobressalla del Imperi, convocada secretament, compareixà davant les portes del Palau del Emperador. Tots los vells impedits, los pobres malalts, los cegos, los sorts, los geperuts, los coxos, los mancos, les criatures sense pares, les noyes desamparades, los pares sense pa pera alimentar als fills, en fi tots los necessitats y mendicants del Imperi passaren davant dels sachs de plata y de les gerres d' or del tresor imperial, y l' jovencel cançoner los hi doná á cada un una ambostada de monedes de plata y una ambostada de monedes d' or.

Y quan la multitud innombrable de mendicants se n' entornava, lo patge feu pujar al Emperador á la miranda del Palau, y ensenyantli la inacabable renglera d' aquella pobra gent, que la vista s' hi perdia, li digué: «Aqui teniu la trompeta que m' haviau demanat y que farà ressonar la vostra gloria per totes quatre parts del mon.»

Per la traducció: FRANAR.

MOVIMENT REGIONALISTA

Diumenge fou celebrada á sant Martí de Provensals la solemne repartició de premis del Certámen científich-literari organiat per la benemerita associació «Foment Martinench», que, composta principalment de elements de la classe obrera, sap tant be governarse que en los pochs anys que te d' existència ha adquirit, ab medis propis, un edifici espayós, ahon los associats troben los esbarjos convenientes y una abundant y ben distribuïda ensenyanza.

La celebració del acte que anà á ressenyar demostra que l' «Foment Martinench» comprén y vol cumplir la àmplia missió educadora que pertoca á les corporacions ben nascudes y governades ab elevat esperit.

Tingué lloc aquella festa en lo capac saló-teatre de la societat, disposit ab acert y adornat luxosament. Axis lo saló com la ampla galeria eren ocupats per una concurrencia en que dominava l' ayre simpàtic de nostres treballadors. En l' escenari ocupaven llocs de distinció representacions de la Diputació Provincial, del Ajuntament de sant Martí, de la Junta del «Foment Martinench» de la Comissió organitzadora del Certámen; del Jurat Calificador, y d' algunes corporacions regionalistes, fenthi també de bon veure á nostre honorable amic en Marius André, en qui te bella representació la Causa de Provenza, germana de la Causa de Catalunya.

Lo President del Jurat en Pau Sans y Guitart llegí un llarg discurs, obra mancomunada del sabi enginyer y del patrici fervorós y recte, que es de doldre

no pogués ésser de tothom apreciat per efecte de la poea força de veu del senyor Sans.

Lo Secretari, senyor Sala, després de llegir, ab emoció justificada, una sentida memòria retrayent los orígens humils y 'ls avenosos penosos de la associació que en aquell moment á tanta altura 's mostrava, obri el carpeta correspondent al guanyador de la Flor Natural. Proclamat com á tal lo nom d' en Ramon Masfern, aquest, acompañat d' alguns individus de la Junta y del Jurat, anà á oferir lo bell ram, ceptre de la qui devia ser reyna de la festa, a la senyoreta Gertrudis Huguet y Huguet, qui, als acorts de la música, passà á ocupar son trono, ahon esqueya be la jove damiselha ab sa hermosura adorada d' un rich traço blanç, y l' cap ayrosament cobert ab blanca mantellina.

Dels quatre accésits á est premi 'n foren guanyadors en Jaume Boloix, en Segimon Torrabadella, en Salvador Albert, y en Francisco Tomás y Estruch.

Obtingueren distincions: En Joan A. Mas Yebra, lo premi ofert per l' Ajuntament de St. Martí, treball en prosa; N' Angel Rius y Vidal, lo premi ofert per lo Sr. Rector de idem; d' un accésit á aquest premi ne fou guanyador en Manel Folch y Torres. En Marian Escrivà Fortuny, guanyà l' premi ofert per lo Sr. Roca Sans; y en Victor Brossa l' accésit. En Jaume Oliver, premi ofert per lo Sr. Fiter é Inglés, treball en prosa catalana; y en Pere Company y Fages, l' accésit, també treball en prosa catalana. Na Trinitat Aldrich y de Pagés, lo premi ofert per alguns socis del Foment; en Jaume Novellas de Molins, lo primer accésit; y resultà en blanç lo carpeta del guanyador del segon accésit. N' Antoni Torrents y Monner, premi ofert per lo Sr. Rafols. En Victor Brossa y Sangerman, premi ofert per varis socis; y en Joan Manel Casademunt l' accésit. En Joan Ribas Puigvert, premi, fora de cartell, concedit per alguns socis; en Marian Escrivà y Fortuny, l' accésit.

La major part de les poesies premiades se llegiren, devant consignar que foren especialment del agrado de la concurrencia, ó per millor llegides ó per més del gust públic, les d' en Escrivà, Brossa, Boloix, etc. Dels treballs en prosa no se 'n donà lectura, més podém assegurar que basten ells solament pera que l' Foment puga sentirse enorgullit d' haver convocat son certamen. Son particularment interessants los dels Srs. Torrents y Monner, y del Sr. Oliver, consistent lo primer en un tractat complet de Economía política, y l' segon en una demostració de la utilitat dels museus industrials y exposició dels medis y forma de sa organisació.

Nostre company Verdaguer y Callís posà terme á la festa, llegint lo discurs de gracies.

Lo Centre Excursionista de Catalunya ha publicat esmeradament impresa, una «Monografia de la casa-palau y museu del Excm. Sr. D. Eusebi Güell y Bacigalupi», escrita per son distingit soci D. Joseph Puig-gari, ab motiu de la visita oficial que la esmentada associació feu á dita casa-palau. Aquesta notable publicació va acompañada ab varies vistes del esmentat edifici y dels més importants exemplars que guarda en son museu.

L' honorable Cos d' Adjunts dels Jochs Florals de Barcelona, celebrarà sa junta general ordinaria, avuy á les nou del vespre en la sala del Concill de Cent de nostra Casa de la Ciutat.

En lo «Centre Escolar» continuen les conferencies públiques que la Secció de Medicina ha organitzat pera lo present curs.

La darrera tingué lloc dijous d' aquesta setmana, tractanthi l' tema «La difteria y la seroterapia.»

Lo disertant, que ho era l' distingit alumno en Joseph Comamala, feu un aprofondit estudi de la malaltia y dels tractaments aplicats fins ara, detenintse especialment en lo quin era obiecte de la conferencia, que es lo fa poch descobert per lo Dr. Roux, de París. Lo Sr. Comamala se declará partidari del us del serum preparat del cavall, tal com se fa en l' hospital de infants de la capital francesa, condolentse de que, per la falta d' elements en les poblacions petites, ho hi podrà ésser tal procediment aplicat. Lo Sr. Comamala en lo curs de sa disertació retragué y enaltí los treballs importantíssims de nostre Dr. Ferran en la materia.

Oberta discussió sobre l' tema hi intervingueren ab interessantes observacions los socis Daltabuit, Girona, Vendrell, Lloveras, Galcerán y Callís.

Pera l' divendres vinent está anunciada la d' en Joan Vendrell «Consideracions mèdich-socials sobre la tuberculosi pulmonar»

Està malalt de molta gravetat, lo fundador de nostre teatre regional en Frederich Soler. Encomanà molt especialment à la caritat de nostres bons lectors que preguen per la salut corporal y espiritual del ilustre poeta.

Heus aquí com ha quedat constituïda la «Associació Catalanista de Lleida.»

JUNTA DIRECTIVA. — President, D. Frederich Renyé y Viladot. — Vice-president, D. Francesch Masferrer. — Tresorer, D. Ricart Huguet. — Secretari, D. Joan Rovira y Agelet. — Bibliotecari, D. Joan Sabat y Anguera. — Vocals, D. Ramon Aige; don Joseph Maria Tarragó; don Hermenegildo Agelet; y don Ricart M.ª Canalda de Gomis.

JUNTAS DE LES SECCIONS. — Secció de ciencies, lletres y arts: President, D. Ramon Aige. — Vice-president, don Lluís Prim. — Vocal primer, D. Ignasi Simon y Fonti. — Vocal segon, D. Ignasi Puig. — Secretari, D. Joseph Morraja.

SECCIÓ DE INDUSTRIA Y COMERÇ — President, D. Joseph M.ª Tarragó — Vice-president, D. Joan Bergós. — Vocal primer, D. Joseph A. Pagés. — Vocal segon, D. Joseph Hortalano. — Secretari, D. Salvador Rivés.

SECCIÓ DE AGRICULTURA. — President, D. Hermenegildo Agelet. — Vice-president, D. Manel Espugues. — Vocal primer, D. Antón Soteras. — Vocal segon, D. Joan Morell. — Secretari, D. Lluís Aranguren.

SECCIÓ D' ESCURSIONS. — President, D. Ricart de Canalda de Gomis. — Vice-president, D. Francesch de P. Ciriñian. — Vocal primer, D. Jaume Ros. — Vocal segon, D. Anastasi Pleyan. — Secretari, D. Felip Pleyán.

Los primers acorts de la nova associació, foren felicitar als nostres companys del Nort d' Espanya y de les demés regions que com nosaltres senten y pensen, donchs creu més que convenient molt necessaria la celebració de la projectada assamblea inter-nacional; adhesió à la patriòtica Unió Catalanista y oferir à totes les associacions que s' interessen per la prosperitat de nostra estimada Catalunya.

Així mateix s' acordà fer les gestions convenientes pera que la antiga Catedral, la joya de Lleida, siga declarada monument nacional y desallotjades en sa conseqüència d'allí les forces que avuy guarnexen aquesta plaça; y estudiar la millor manera de commemorar als que foren nostres companys de idees en Joseph Pleyan de Porta y en Lluís Roca y Florejachs (que al cel sien)

La Comissió Organisadora del Sometent armat de Catalunya reunida lo dia cinch d' aquest mes, tractà molt detingudament de la qüestió dels porta-fusells. Sembla que no acordaren acceptar definitivament la cooficialitat dels catalans, no per cap rahó patriòtica,

sinó per que algú indicà que atendre als desitjos dels molts que han comprat lo porta-escopetes català, seria perjudicial al principi d' autoritat.

Casi duptám que açò sia cert, donchs si, com sempre s' ha dit, lo us del porta-fusells castellà es voluntari, lo no acceptar lo acceptarne un altre qualsevol, no trenca cap orde ni manament de la Comissió, ni del Comandant General. O aquí hi ha ordens de Madrid, o entre l's directors del Institut, hi ha qui detesta tot lo que té fesomia catalana.

Sia com sia, no es pas encara ocasió de fer massa consideracions, donchs l' assumptu no està del tot resolt. L' acort de la Junta fou nombrar una comissió composta de quatre individus, pera que dictamine sobre aquesta important qüestió. Tenim fé en que l's senyors nombrats fallarán ab recta justicia, axis nos ho fá esperar sa condició de catalans y la respectabilitat de sos noms.

Lo sometent de Santa Coloma de Cervelló, está decidit à treballar de valent fins à veure lo resultat final.

Lo Centre Català de Sant Pol de Mar, ha determinat que en les escoles nocturnes que sosté, en les que se ensenya ja la *Historia de Catalunya*, hi sia també introduïda la assignatura de *Doctrina Catalanista*, servint de tex la obreta dels Srs. Muntanyola y Prat de la Riba, publicada per lo Centre Català de Sabadell. Exes escoles son molt concorregudes no sols per noys sinó per alguns homes que volen apendre ara lo que no l's fou possible en la primera edat de sa vida.

Del mateix Centre hem rebut lo programa de les festes ab que los dies 16 y 17 del mes que sóm solemnis la diada de la gloria de Santa Victoria, en les que havia de pendre una part molt important la notable cobla empordanesa d' En Rossinyol. Com dona la casualitat que tots los individus d' aquesta son socis del Centre Català de Castelló d' Empuries, es d' esperar que la comunitat d' aspiracions que à tots los catalanistes nos lliga, haja donat ocasió à afectuosos mostres de germanor entre l's companys de causa del Empordà y l's de la Costa de Llevant.

En sessió del dia 12 del mes que som l' Ajuntament de Vich acordà per unanimitat, costear la reimpresió de la historia d' aquella ciutat escrita per D. Joseph Salarich, y continuada fins à nostres dies per D. Joseph Serra y Campdelacreu.

Lo Circol de sant Lluch, la Associació Literaria y Artística y l' Circol Artístich, d' aquesta ciutat, se proposen honrar la memòria del eminent artista don Joaquim Vayreda, celebrant en lo Saló Parés una Esposició de ses obres, en la que hi figuren ademés alguns quadros inédits y dibuxos originals de nostre anyorat company de causa.

Lo dia de la obertura d' aquesta interessant exposició, que s' ha fixat pera l' 29 del mes que som, se celebrarà una sessió necrològica en la que s' llegirà la biografia del ilustre paisatgista.

També diuen d' Olot, que s' tracta d' axecar un monument à sa memoria.

La Junta Permanent de la *Unió Catalanista*, ha rebut un bon nombre d' adhesions d' advocats d' aquesta ciutat y de moltes poblacions de Catalunya, à la campanya empresa à favor del us de nostra parla en la administració de justicia.

També ha rebut comunicacions de diferents col·legis d' advocats y d' altres corporacions, prometent ben

estudiar la qüestió al informar sobre l' progeete de reformes judicials, darrerament publicat.

Ademés son molts los periódich catalans, que pùblicament han fet constar sa adhesió á la circular de la *Unió Catalanista*.

La sisena llista de les demandes que l' *Centre Catalanà* de Sabadell ha rebut del popular «Compendi de la Doctrina Catalanista» comprén als senyors següents:

De Barcelona: Joan Almirall y Forasté, Céssar August Torras, Joan Pons y Massaveu, Joan Mon y Bascos y *Centre Excursionista de Catalunya*.—De Blanes: Joseph Cortils y Vieta.—De Gracia: Pere Garriga.—De La Garriga: Ramon Pareras y Noguera.—De Sabadell: *Varis regionalistes*, A. Bassas y Fontanet, Antoni Oliver y Joan Garriga.—De Santa Coloma de Cervelló: Manel Folguera y Durán, Miquel Pascual y Ramón Pascual.—De Sant Boi del Llobregat: Joan Aleu y Just Juliá.—De Solsona: *Dos catalanistes*.—De Tarrassa: Joseph Arch, Joan B. Gali, Miquel Utset, Joseph Vinyals, Joseph Marcet, Joseph Soler y Palet, *Agrupació Regionalista y Redacció de la Egara*.—De Vich: Jaume Valls y Pomés.

La *Associació de Propaganda Catalanista* n' ha repartit un exemplar á cada un de sos socis, y *La Costa de Llevant*, ha fet lo mateix entre sos suscriptors.

Nostre valent company sabadellenc *Lo Catalanista*, dedica merescudes frases d' alabanza al Reverent doctor Estebanell, Rector de Barberà, per que en los sermons pronunciats en lo novenari d' ànimes celebrat en la parroquia de la Puríssima Concepció de Sabadell, desfentse de tota mena de rutines, usá nostra benvolguda llengua.

Gracies á Deu tenim noves semblants de gran nombre de pobles catalans.

La familia Vayreda ha rebut, ab motiu de la mort de don Joaquim, sentidíssimes cartes d' innombrables personnes y entitats, entre elles de la «Associació de Artistes y Literats» d' aquesta ciutat, comunicant, que dita associació's proposa honrar la memoria de nostre compatrici ab una exposició general de ses obres y una sessió necrològica.

Igualment lo «Círcol Artístich de sant Lluch», del qual era soci, sollicita l' concurs de la familia pera celebrar altra exposició de dibuxos, croquis, notes de color, etc., es a dir, tot allò que tendesca á posar de manifest la personalitat d' en Vayreda en son carácter més intim y menys conegut.

La *Unió Catalanista*, la *Lliga de Catalunya* y lo *Centre Català de Castelló d' Empuries*, enviaren també sentits pesams á la familia Vayreda, tan aviat com foren sabedors de la sensible perdua de nostre eminent company de causa.

Lo *Centre Catalanista* d' Olot ha trasladat sa casa social al carrer de Clivillers, un dels punts més cèntrichs de la població. En lo nou local s' hi ha establert un saló de lectura, en lo que s' hi troben un bon aplech de diaris y revistes.

En lo discurs que l' President del Concil de Ministers, actuant de capithost del partit fusionista, dirigi als diputats del seu bando, digué que l' Govern no volia atentar als furs de Nabarra, sinó que desitja que se convencen los nabarros de que l' temps han canbiat y que es necessari que paguen los gastos que s'oposen los nous serveys que l' Estat l' proporciona.

Suposant que tot aço sia cert, que no ho es de bon troç, si la gent de Madrid no portés la mala intenció cen-

tralizada, facilment se trobaria una solució que Nabarra acceptaria á mans besades. Mirintse l' s' nos serveys que reben los nabarros, desde 1844 cap ençà, pague aquella regió sols lo que marca la llei paccionada del any esmentat, y no lo sobrepuix d' avuy, y en tots los serveys establerts de nou dongoés á Nabarra autonomia pera organizarlos y pagarlos com millor li sembla: Nabarra estarà satisfeta y Madrid.... també.

Acusant rebut de nostre apreciat company *La Unió Gallega* de la Corunya, diu l' ilustrat setmanari *El Eco de Galicia*, de la Habana,

«Nos ha visitat «*La Unión Gallega*,» periódich francament regionalista que ha començat á veure la llum en La Corunya.

«Ab son programa, que es lo nostre, estam tan identificats que mirám com triomf propi la absoluta realisació del mateix.

«En altre lloc publicam tan interessant document, desitjant tota mena de prosperitat al distingit y benvolgit company.»

Nos felicitam de veure que en aquella apartada terra tenim un bon company de causa, qui treballa pera enfortir l' amor patri de nostres germans de Galicia.

Lo senyor president de la Junta permanent de la *Unió Catalanista*, ha rebut ja de nostre entusiasta company de causa en Frederich Renyé y Viladot, noticia teleigráfica oficial de la constitució del centre regionalista lleydetá, que anunciam en nostre número anterior.

Al felicitar á nostres companys de Lleyda per sa patriótica obra, los oferim les columnes de *LA VEU DE CATALUNYA*, pera tot quant puga contribuir á la propaganda dels ideals que 'ns agermanen.

Traduhím del diari *Le Temps* del 13 novembre 1894:

«Lo leader del partit obrer independent y son únic representant en la cambra dels comuns, en Keir Hardie, es anat á Irlanda á fer propaganda pera son partit. En un discurs pronunciat á Dublin, ha tractat de convencer á sos oyents de que hi ha una estreta analogia entre la seva concepció del trade-unionisme y la idea qui guia á en Parnell pera la constitució d' un partit nacionalista irlandés. En Keir Hardie vol que'l partit obrer sia, com lo partit parnellista, absolutament y per un igual independent dels altres partits politichs, y que no cerque ses inspiracions ni en lo liberalisme ni en lo torysme parlamentaris. Es ademés, y fonamentalment, partidari sincer del *home rule* en tot l' imperi britanic, y en aquest punt la causa obrera es solidaria de la causa nacionalista.»

En la Cambra dels diputats á Viena, lo diputat polonés Lewakowski, protestá enèrgicament de la demonstració de simpatia que, á prech de son President, feu dita Cambra á la Russia ab motiu de la mort de son Emperador.

També en la Cambra d' Hungria y á conseqüencia de la proposició feta per en Banffy son President de enviar á la Russia una demostració afectuosa, protestá el diputat Koloman Thaly dient que «no intentava fer alusions irrespectuoses contra l' omich de son estimat soberá (paraules del citat President), sinó que tant sols volia fer constar que, per la seva part, no podia olvidar de cap manera, ni en aquella trista ocasió, que l' exèrcits russos havien invadit sa patria, y que l' general Paskievitch, vencedor dels patriotes húngars de 1848, havia enviat al tsar Nicolau I a questa

comunicació: «La Hungría entera jau als peus de Vostra Magestat.»

Lo diari *Le Temps*, reconexent la importància de exes dues protestes, dedica à lo succehit son article editorial, y en ell censura als quefes del govern dels dos pobles per haver motivat, ab sa imprudència les referides manifestacions del patriotisme justament ofés.

Traduhim del *Journal des Débats*:

«Escriuen de Berlin al *New York Herald*:

Lo restabliment per lo gran ducat de Bade (Alemanya) de legacions á Stuttgart y á Munich ha causat dolenta impressió á Berlin, ahon s' hi veu una manifestació del particularisme.»

La agitació nacionalista en la Istria —Continuant lo que 'n diguerem en lo número penúltim, cal afegir que 'l moviment de revolta á que 'ls istrians s' entre-garen pera defensar l' us de sa llengua nacional contra les ordres del Govern del Estat, feu declarar á aquest en retirada. Lo Ministre Bacquehem declará als diputats de la Istria que 's faria una investigació sobre la proporcionalitat entre 'ls slaus é italians de les comarques istrianes, lo que com es vist constitueix un recurs per no dir que 'l Govern para 'l seu primer impuls. No obstant, declararà també 'l Ministre que, en quan á Pirano havien sigut llevades violentament les inscripcions bilingües fent befa dels soldats austriachs, calia á la dignitat del Govern que allá fossen reposades les dites inscripcions. A Istria fou mal rebuda aquesta solució, y pera protestarne y donar mostra d' italianisme 's decidi acudir en manifestació á la italiana ciutat de Trieste. Lo governador, al saber tal intent, lo prohibí, pero, apesar d' aqo, la manifestació va ferse, resultant imponent y digna. En Cobol, lo patriota alcalde de Capodistria, aclamat per la gentada, hagué de parlar; en sa curta alocució, digué entre altres coses: «Nosaltres haviam anat, en corporació, á demanar una audiencia al governador Rinaldini, y 'l senyor governador nos la negá. Se vol, segons sembla, fernes sortir de la via legal. Està bé. Devant de la Historia, no 'n serém nosaltres los responsables. La Naturalesa y les lleys nos donen lo dret de defensar la integrat de nostre patrimoni nacional. Afermats en aquest dret, anirém fins al capde-vall. Y obrant axis, no haurém fet sinó cumplir ab nostre dever.»

Lo govern feu cumplir la ordre de reposar les inscripcions de Pirano. La població, ocupada per grans forces militars, hagué de resignar-se. No poguent d'altra manera, 'n protestà tancant les portes y finestres de totes les cases, posant draps negres, les banderes dels barcos del port a mitj pal... L' Ajuntament dirigi á la Presidència del Ministeri eix telegrama: «Lo Concill Comunal de Pirano ha vist la colocació de les inscripcions bilingües feta avuy ab gran concurs de tropes com á un càstich contra 'l llegítim sentiment nacional de Pirano, y protesta enèrgicament contra tal y tant estraordinaria injusticia...»

Ultimament comuniquen de Trieste exes notícies:

En les ciutats de la Istria sembla apaygabada la agitació en la via pública, mes lo malhumor permaneix vivissim. La orde del govern relativa á les inscripcions bilingües demostra l' intent de slavizar lo litoral, y aquí se li dona mes valor com á síntoma que com á fet. Però 'n hi ha d' altres: A Goritzia 'l Govern insisteix pera que 'l municipi erigesca una escola popular slovena, lo que es un insult violent á les sues tradicions històriques y nacionals. A Trieste axis lo tribunal civil com lo mercantil acullen y acomplexen documents judiciais en llengua slava. Lo Còlegi d' advocats protestarà, mes sera inútil; les ordes venen de Viena.

Mentrestant se seqüestren los diaris que van á favor dels istrians. A Pirano se segueix causa á algunes dones qui cridaren als oficials que menaven les tropes executors del manament del Govern: «si se 'ns ataca, respondrem ab oli bullent.»

Darrerament á Trieste hi ha hagut series escomeses entre slaus é italians, tementse graves colissions. Molts istrians van provehibits de gossos ganivets pera correspondre, si 'l cas ve, als llurs provocadors.

Retallám y traduhim d' una carta de Bruselas que publica un important diari de París, y que 's refereix á la sessió inaugural de la nova Cambra de Bèlgica:

«Lo jurament prestat en llengua flandesa per un gros número de diputats de la Dreta ha fet somriure a alguns diputats de les províncies walones y, un de aquests, Celestí Demblon, socialista de Liege, no s' ha pogut reprimir un moviment de disgust. «Jo fare 'l jurament en llengua walona», ha dit. Per aqo no ho ha pas fet; ha pronunciat en francés la fórmula tradicional. Son colega del partit obrer, Lluís Bertrand, redactor del *Peuple*, diputat de Soignies, havia analizat desencabecarlo, recordantli que 'ls Flandesos usen de son dret; que aquest dret, inscrit en la Constitució (article 23), no ha sigut mai despreciat per lo partit obrer, més que mai ara interessat á menar respecte á les susceptibilitats flandesistes, trobantse en vigilies d' organizar una propaganda socialista en les comarques flandeses.»

LO REGIONALISME EN LA PREMPSA

COSES ASSENYALADES

—BOLETÍN DE LA SOCIEDAD ARQUEOLÓGICA LULIANA. Octubre, 1894: *Memoria sobre los cantos, bailes y tocadas populares de la isla de Mallorca. (Conclusión)*, per don Antoni Noguera. —*Pedro Juan Llobet y su sepulcro*, per D. Gabriel Llabrés. Interessant estudi sobre 'l renombrat lulista barceloní d' aquell nom, de qui escrigué en Gabriel Desclapés: «Sol era aquell per lo qual de Italia, Gallia y España, no duplaven los homens transfrerir la mar e visitar Mallorques per oir la sua disciplina.» Dexá escrites «una Lògica molt suïl, y una Metaphysica; y un tractat de Ètica; altre de Jure; altre de Regimine; una... Ordinatio summa; y Epistles contínents diverses matèries. Altres coses d' ell resten estampades en llatí y en romans.»

—EL SAMPOLENCH. Sant Pol de Mar, octubre: *Als indiferents en Regionalisme*. Curiós articlet endreçat als que no entenen les ventalges del sistema regionalista, en lo que, entre altres coses, se demostra, que mentres al Estat espanyol li costa 32,000 pecetes cada kilòmetre de carretera y 703 sa conservació, Navarra sols paga 14,000 pecetes per cada kilòmetre construit y 295 per sa conservació. —Comença la publicació del *Compendi de la Doctrina Catalanista*, dels Srs. Prat de la Riba y Muntanyola.

—LA ILUSTRACIÓN ESPAÑOLA Y AMERICANA. 30 octubre: *Tarragona monumental, I*, per D. Narcís Sentenach.

—LA UNIÓN GALLEGA. La Corunya, 6 de novembre: *Todos son peores. De como un precedente sentado tomando por fundamento una irregularidad más ó menos supuesta en la Diputación provincial, puede traer, andando el tiempo, una represalia terrible, basada en otra irregularidad más ó menos supuesta en la misma Corporación, siendo ambas perjudiciales á los intereses de la provincia, y como para justificar que tratándose de los señores políticos militantes TODOS SON PEORES*. Curiós

article, imitant una real ordre, en la que D. Lluís Felip, profetisa que l'any vinent, lo Sr. Silvela dissoldrà la Diputació provincial de La Corunya.

7 de novembre: *Academia Gallega*. Article encomiàstich de aquesta nova institució, seguit de una llista de 54 adherits.

8 de novembre: *El Regionalismo en Francia*. Traducció dels apartats que transcribirem de *La Coocardie de París*, en un de nostres darrers números.

10 de novembre: *Notas regionalistas*, per L. M. C. Noves del moviment regionalista à Catalunya, Navarra, França, Anglaterra, Alemanya y Austria.

—*La Comarca*. Vich, 9 de novembre. *Vayreda*

—*Las Quatre Barras*. Vilafranca del Panadés, 10 de novembre: *Necrologia D. Joaquim Vayreda*.

—*La Renaixensa*. Barcelona, 10 de novembre: *Notas regionalistas*, per L. M. C. Traduït de *La Unión Gallega*.

14 de novembre: *En Joaquim Vayreda*, per D. Joseph Berga. Reproduït de *Lo Gerónés*.

—*Lo Teatre Català*. Barcelona, 10 de novembre: *La passió fá perde're l'coneixement*, per P. de R. Article que tracta de molts y variats assumptos d'interès regional, de la manera que à son autor millor li sembla. En quant à lo que diu de *LA VEU DE CATALUNYA*, debém indicarli que llegesca ab detenció la efeméride de que s'occupa y veurà que no tenen rahó d'èsser les consideracions que publica.

—*Lo Gerónés*. Gerona, 10 de novembre: *Pago de deutes*, per D. F. Romaní y Puigdengolas. Transcrit de *La Renaixensa*. —*En Joaquim Vayreda*, per D. Joseph Berga.

—*El Bergadán*. Berga, 10 de novembre: *Efemérides catalanes*, per D. Ramón N. Comas. Transcrits de *LA VEU DE CATALUNYA*.

—*La Vanguardia*. Barcelona, 10 de novembre: *Margall «decadentistar»* per D. J. Soler.

16 de novembre: *Los terrenos de las murallas. La Real Orden*. Publicació íntegra d'aquest injust decret, acompañat de comentaris plens de bon sentit, y que seguint la opinió pública, encoratja al Sr. Collaso per que no's subjecte à la escàndola imposició, que volfern la gent de Madrid.

—*Euskal-Erría*. San Sebastian, 10 de novembre: *Juegos Florales, VII. Fiestas euskaras celebradas en Vizcaya, VIII. Conveniencia de la organización de un certamen en Bilbao*, per D. Pau d'Alzola.

—*Egara*. Tarrassa, 11 de novembre: *Nuestro Priorato*, per J. S. y P. —*Lo Regionalisme esplicat*, per don Francisco Flós y Calcat. Comença la publicació de aquest interessant compendi, premiat en lo darrer certamen del Ateneu Tarrassenc.

—*Lo Catalanista*. Sabadell, 11 de novembre: *Als advocats catalans. Circular important*. Publicació de la circulada per la *Unió Catalanista* entre 'ls lletrats de nostra terra, acompañantla ab merescudes alabances.

—*El Vendrellense*. Vendrell, 11 de novembre: *Vendrell històrich. La Ermita de Sant Salvador*, per don Jaume Ramón.

—*La Protección Nacional*. Barcelona, 12 de novembre: *Por Cataluña. Viajes de «La Protección Nacional»*. Bañolas, per D. Joseph Reig y Vilardell.

—*El Diario Catalán*. Barcelona, 13 de novembre: *Asunto gravísimo*. Se refereix à la questió dels terrenys procedents de les antigues muralles de Barcelona.

—*El Noticiero Universal*. Barcelona, 13 de novembre: *La cuestión de las murallas*. Enèrgica carta dirigida pel diputat à Corts D. Baldomero Lostau à nostre Alcalde, recomenantli no cedesca à la nova imposició centralista.

—*La Protección Nacional*. Barcelona, 14 de novembre: *Efemérides de Cataluña. 14 Noviembre 1813. Muerte de Antonio Capmany*.

15 de novembre: *Efemérides de Cataluña. 15 Noviembre 1711. Sitio de Cardona*.

—*DIARIO DE BARCELONA*. Barcelona, 14 de novembre: *Una traducción catalana de la Imitación de Cristo*, per D. F. Miquel y Badía. Examen crítich y recomanació d'aquesta important publicació, que debém al patriotisme de D. Terenci Thos y Cortina.

13 de novembre: publica una ordre de Felip V, en la que 's diu, que havent saput que s' havia contractar la fossa de la campana del rellotge principal de la ciutat que trencà una bomba en lo siti de 1714, mana que havent sigut la tal campana la que tocà en tots los moviments «que se rompa y anule el contrato expresado y que en templo alguno se vuelva á ejecutar esta campana». Fins aquí arribaba l'odi.

—*Lo Somant*. Reus, 15 de novembre: *Notas regionalistas*.

REGIONALISME

Tercera part.

(Continuació).

No volém dir ab açó que 'l regionalisme català forme un partit polítich, puix aleshores adquiriria tots los vics dels actuals, sinó una agrupació de totes les forces del pays, agrupació en que cùpigen tots, sens mirar massa lo nom que porten, sino lo si que s'proponen. Aquesta política, practicada ab prudència y fermesa, farà que lo pervindre de nostra Patria corresponga à son passat, ja que 'l present es tan pobre y miserabile.

Mes, lo regionalisme, sens unir la seu sort à un organisme polítich que en lo pervindre lo porte à la vida práctica, serà molt bonich, molt útil y molt convenient però no passará de la condició d'hermosa llegenda. Lo qual es molt cert, puix les idees y aspiracions més sublims necessiten pera lo seu plantejament en la vida pública, y pera que produxesquen los fruyts que d'elles devém esperar, ser aplicades à les lleys per les què los pobles han de regirse; y únicament pot ferho un partit polítich.

Lo regionalisme català, donchs, si vol veure satisfetes ses aspiracions ha de unir-se ab algún partit, mes no actualment, puix de ferho se restarien nombroses forces del mateix, y açò, per comptes d'afavorir lo seu renaxement, lo tiraria per terra.

Treballém ab fé y coratge tenint sempre present nostre lema que ha de ser «Deu y Patria» «Pro aris et focis», fem activa propaganda principalment entre 'l poble, constituhimnos, per ara, en agrupació en que hi tinguen entrada totes les idees polítiques, procurém d'aquest modo presentarnos imponents y arribarà sens dupte 'l dia en que podrém cantar victoria. ¡Ah! Si axis ho haguessem fet des de bon principi, j'quin altre no fora l'estat actual de Catalunya!

Si en lloch de cercar la felicitat més enllà de les seves fites, fora de les seves lleys històriques,

y de les seves tradicions, y costums y carácter, se haguessen sos fills acontentat ab la Junta magna de Tarragona, oberta ab representants de tota la terra pera oposarse á la cobdicia francesa; y ja ab parlament propi, com en millors dies, no se n' haguessen anat los uns á servir d' instrument en les corts de Bayona y los altres en les corts de Cadiz, ahon hi entrá de tal manera perturbat lo sentit comú que, un ilustre fill de Catalunya arribá á demanar un cástich sever pera l' qui había tret del calendari de aquell any lo calificatiu de Rey d' Espanya á Sant Ferrán, sent axis que may havia sigut sinó rey de Castella. Ah! quin altra fora avuy la sort de Catalunya si en lloch de tantes revoltas en lo nostre segle ne haguessem tingut no més que una, y tots fosos en una matixa aspiració, en una sola onada redemptora, en lloch de aclamar á Riego ó á Espartero, ó á Zumalacárrregui y á Cabrera, haguessen sigut nostre consell y nostra guia Pallars y Fivallers, Claris y Casanovas! (1) Ah! quin altre fora l' estat del nostre renaxement si per comptes d' apasionarnos per En Cánovas ó En Sagasta, per En Martos ó En Silvela, per tota aquesta colla de polítichs, que com cranchs famolenchs están devorant á nostra patria, haguésssem fet política propiament catalana! Sens dupte que ó ja hauríam conseguit lo tan desitjat triomf, ó bé estaríam aprop de lograrho, més ara debém trescar bon xich més.

N. FONT Y SAGUÉ.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Dia 10.

Telegrafien de Gerona, que ha sigut embargat pel Jutjat, tot lo material fixo, y móvil, telégrafo y obres pertenexents á la Companyia del ferro-carril d' Olot á Gerona, sens que per aço s' hajen parat los treballs de construcció.

La subsecretaria del ministeri d' Hisenda ha dirigit una comunicació á la Delegació d' aquesta província, declarant, que haventse aprobat per lo Govern la peritació, evaluant en 25.655,025'62 pecetes los terrenos procedents del enderrocament de les antigues muralles y destinats á vies públiques, procedeix que per lo governador civil s' exigesca la inclusió per décimes parts en los pressupòsits municipals de Barcelona de dita partida que ha d' abonarse al Tresor. Se funda la resolució del ministeri, en Reals ordres de 1857, 58 y 59, que declararen dits terrenos de domini esclussiu del Estat, en altra de 1890, que admeté la denuncia formulada per Rossendo Fàbregas, y en un auto del tribunal de lo contencios administratiu de 17 de Febrer de 1891, desestimant un recurs del Ajuntament y considerant ferma la tassació dels pèrds d' Hisenda que no ha sigut impugnada per la municipalitat. Afirma que al escrit últimament

presentat pel Alcalde, amenassant ab encarregar al Estat, si insisteix en sa pretensió, los serveys de policia urbana dels carrers situats en dits terrenos, no accompanyen document que demostren ésser acort del municipi y que constitueix dita amenassa un acte de rebeldia.

Ha mort á Soterranya (Lleyda) lo Rvnt Vidal y Carlà, rector de la matixa població, Diputat á Corts que havia sigut en les Constituyents. (A. C. S.)

Telegrafien de Madrid, que D. Victor Balaguer está fora de perill.

Dia 11.

La Junta de defensa de Lleyda, acorda manifestar al poble d' Ager, la satisfacció ab que ha vist son patriòtic oferiment de cedir de franch les terres de aquell terme municipal, que bajan d' espropriar-se pera la construcció del ferro-carril del Noguera-Pallaresa.

Se celebra á Vilanova y Geltrú, una important reunió al objecte de buscar los medis pera que la esmentada població recobi la vida animada, que ha perdut ab la depreciació dels vins. S' acorda nombrar una comissió, pera portar á cap la organisiació d' una societat de culliters, que tinga per fi triar los medis pera donar surtida als vins de la comarca.

Dia 12.

Surt de Cervera, lo Excelentíssim è Ilustríssim senyor Bisbe de Vich.

Dia 13.

Nostra Diputació provincial concedeix un donatiu de 1.500 pecetes, als Voluntaris catalans expedicionaris á la illa de Cuba en 1869.

L' Ajuntament d' aquesta ciutat concedeix á nostra Royal Academia de Ciencies, la cantitat de 2.200 pecetes pera que s' encarregue del arreglo del rellotge de la Seu, y 1.800 pecetes anyals pera que cuye la conservació del esmentat rellotge y del de la Casà de la Ciutat.

Queda assentat lo pilar central del pont de Nostra Senyora de la Cinta, que s' está construïnt á Tortosa.

Dia 15.

Arriben á aquesta ciutat los representants del sindicat de banquers inglesos, que vol encarregarse de la construcció del ferro-carril del Noguera-Pallaresa.

Lo nostre Alcalde reb la R. O. referent als pretenyuts drets del Estat sobre 'ls terrenos que ocuparen les enderrocades muralles d' aquesta ciutat.

Dia 16.

La suscripció oberta en aquesta ciutat á favor dels perjudicats en la inundació de Ságua la Grande (Cuba) ha sigut tancada en aquest dia, pujant 29.350 pecetes.

ERRATUM. En la poesia *Tol-Sants* de nostre amic Montanyola, publicada en lo número prop-passat, la ratlla que diu: *dèmí es la dia la dels Morts*, era en lo original eix vers: *demà dels Morts es la diada*.